Muammoli ta’lim texnologiyasi

Muammoli ta’lim deganda o‘qituvchi rahbarligida muammoli vaziyatlarni yaratish va ularni hal qilish bo‘yicha o‘quvchilarning faol mustaqil faoliyatini o‘z ichiga olgan o‘quv mashg‘ulotlarini tashkil etish tushuniladi, buning natijasida ijodiy bilimlar o‘zlashtiriladi hamda bilim, ko‘nikma va aqliy qobiliyat rivojlanadi.

Bo‘lajak boshlang‘ich ta’lim o‘qituvchilari uchun quyida “Ven diagrammalari” mavzusini muammoli ta’lim texnologiyasi asosida tashkil etish bo‘yicha dars ishlanma na’munasini keltiramiz.

Dars turi: yangi bilim beruvchi;
Ta’lim texnologiyasi: muammoli ta’lim;
Sinf: 3-sinf;
Mavzu: Venn diagrammasi.

№	Tayyorgarlik bosqichi	O‘qituvchi tomonidan bajariladigan ishlar	O‘quvchi faoliyati	Foydalaniladigan vosita	Kutiladigan natija
1	Dars maqsadini belgilash	Venn diagrammasining mazmuni va undan foydalanish ko‘nikmalarini shakllantirish maqsadini belgilaydi.	Darsda nimani o‘rganishini anglaydi.	Dars maqsadi	O‘quvchilar uchun aniq o‘quv maqsadi shakllanadi.
2	Muammoli vaziyatni tanlash	O‘quvchilarga predmetlarni ikki guruhga ajratish bilan bog‘liq hayotiy vaziyat tayyorlaydi.	Vaziyatni kuzatadi va muammoni tushunishga harakat qiladi.	Rasmlar, predmetlar	Muammoli vaziyat yuzaga keladi.
3	Muammoli savolni ishlab chiqish	“Ayrim predmetlar ikkala guruhga ham tegishli bo‘lsa, ularni qanday joylashtiramiz?” kabi savol tayyorlaydi.	Savolga javob izlaydi.	Muammoli savol	O‘quvchilarda bilishga ehtiyoj paydo bo‘ladi.
4	O‘quv materiallarini tayyorlash	Rasmlar, geometrik shakllar, sonlar va topshiriq kartochkalarini tayyorlaydi.	Materiallar bilan ishlashga tayyorlanadi.	Kartochka, rasm, magnitlar	O‘quv faoliyati uchun didaktik baza yaratiladi.
5	Guruhlarni tashkil etish	O‘quvchilarni 3 guruhga ajratadi va topshiriqlarni taqsimlaydi.	Guruhda ishlash qoidalarini qabul qiladi.	Guruh kartochkalari	Hamkorlik muhiti yaratiladi.
6	Muammoni aniqlash	“Qaysi predmetlar faqat bitta guruhga tegishli?”, “Qaysilari ikkala guruhga ham kiradi?” kabi savollar beradi.	Predmetlarni belgilariga ko‘ra tahlil qiladi.	Rasmlar va predmetlar	O‘quvchilar muammoning mohiyatini aniqlaydi.
7	Gipoteza ilgari surish	O‘quvchilarni turli yechimlarni taklif qilishga undaydi.	O‘z taxminlarini bildiradi.	Doska, marker	Mustaqil va mantiqiy fikrlash rivojlanadi.
8	Izlanish faoliyati	O‘quvchilarga mustaqil guruhlash va taqqoslash imkonini beradi.	Predmetlarni guruhlarga ajratadi va umumiy belgilarni topadi.	Kartochkalar, rasmlar	Umumiy va farqli belgilar aniqlanadi.
9	Venn diagrammasini yaratish	Ikki aylananing kesishish qismini o‘quvchilar bilan birgalikda aniqlaydi.	Predmetlarni tegishli qismlarga joylashtiradi.	Venn diagrammasi	Venn diagrammasining tuzilishi anglanadi.
10	Muammoni yechish	O‘quvchilar yechimini savollar orqali yo‘naltiradi.	Nima uchun predmetni aynan shu joyga joylashtirganini tushuntiradi.	Doska, diagramma	O‘quvchi o‘z yechimini asoslaydi.
11	Ilmiy tushunchani umumlashtirish	Venn diagrammasining mazmunini tushuntirib, o‘quvchilar xulosasini umumlashtiradi.	Venn diagrammasi yordamida umumiy va farqli belgilarni tushuntiradi.	Tayyor diagramma	Yangi bilim shakllanadi.
12	Mustahkamlash	Sonlar, hayvonlar yoki geometrik shakllar asosida yangi topshiriqlar beradi.	Mustaqil Venn diagrammasini tuzadi.	Ish varaqalari	Yangi bilim amaliyotda qo‘llanadi.
13	Nazorat va baholash	Guruhlar ishini mezon asosida baholaydi.	O‘z ishini va guruh ishini baholaydi.	Baholash varaqasi	O‘z-o‘zini baholash ko‘nikmasi shakllanadi.
14	Refleksiya	“Bugun nimani bilib olding?”, “Qaysi topshiriq qiyin bo‘ldi?” kabi savollar beradi.	O‘z faoliyatini tahlil qiladi.	“Svetofor” yoki refleksiya kartochkasi	O‘quvchi o‘z o‘quv faoliyatini anglaydi.
15	Uyga vazifa	Kundalik hayotdan ikkita guruh va ularning umumiy	Mustaqil Venn diagrammasi tuzadi.	Daftar	Bilim mustaqil faoliyatda mustahkamlanadi.

		elementlarini topish topshirig‘ini beradi.			

1. Dars mavzusi

Mavzu: Venn diagrammasi

Sinf: 3-sinf

Dars turi: Yangi bilim beruvchi

Texnologiya: Muammoli ta'lim

Dars vaqti: 45 daqiqa

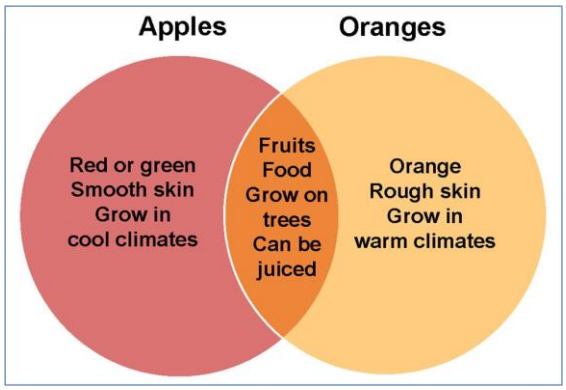
Dars maqsadi:

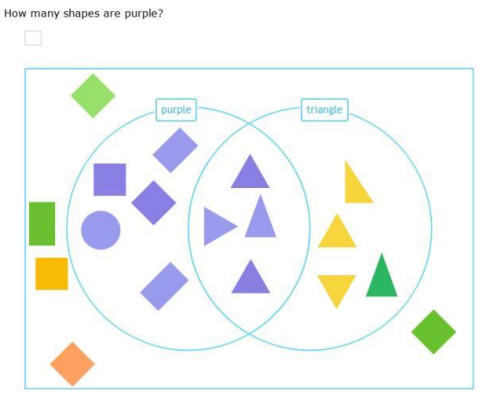
O‘quvchilar:

- Venn diagrammasining tasvirni tushunadi;
- predmetlarni umumiy va farqli belgilarga ko'ra guruhlayd
- ikki guruhning umumiy aniqlaydi;
- Venn diagrammasini mustaqil tuzadi;
- diagrammadan savollarga javob beradi.

2. Darsni muammoli vaziyatdan boshlanish

Dars ustida o‘qituvchi doskaga rasmlarni olish:

Masalan, doskada 8 ta predmet rasmi bo‘ladi:

olma, nok, banan, sabzi, bodring, pomidor, olcha, kartoshka.

O‘qituvchi:

— Bolalar, men bu rasmlarni ikki guruhga ajratmoqchiman. Lekin bitta muammo bor: ayrimlarini ikkala guruhga ham mumkin. Qanday qilib ularni tartiblimiz mumkin?

Bolalar turli javoblar beradi.

O‘qituvchi:

— Juda yaxshi. Lekin pomidor haqida nima deymiz? Uni qaysi guruhga joylashtiramiz?

Shu yerda **muammoli vaziyat** keladi.

3. Muammoni shakllanish

O‘qituvchi bolalardan so‘raydi:

— Agar ayrim predmetlar ikkala guruhga ham tegishli bo'lsa, ularni qanday ko'rsatishimiz mumkin?

O‘quvchilar o‘z fikrlarini bildiradilar.

O‘qituvchi doskaga ikkita aylana chizadi:

Mevalar ○ ○ **Sabzavotlar**

Ammo ular zarbagan joy ega bo'ladi.

Savol:

— Nima uchun bu ikki aylana bir-biri bilan kesishdi?

O‘quvchilar solig‘i

Bu — **gipoteza oldinga surish bosqichi** .

4. Muammoni zarur qilish

Endi o‘qituvchi rasmlarni beradi:

- olma
- banan
- sabzi
- bodring
- pomidor

- tarvuz
- qovoq
- bodring

O‘quvchilarda muhokama qiladi.

O‘qituvchi tayyor javob bermaydi.

Buning o‘rniga yo‘lovchi savollar beradi:

— Qaysi predmetlar faqat birinchi guruhga tegishli?

— Qaysilari faqat guruhga tegishli?

— Ikkala guruhga ham tegishli bo'lishi mumkin bo'lgan predmet bormi?

— Nima uchun?

5. Muammo

1-guruh — dumaloq narsalar

- olma
- apelsin
- koptok
- tarvuz

2-guruh — qizil narsalar

- olma
- pomidor
- qizil koptok
- qulupnay

Bu yerda:

Faqat dumaloq:

- apelsin
- tarvuz

Faqat qizil:

- pomidor
- qulupnay

Ikkalasiga ham

- olma

- qizil koptok

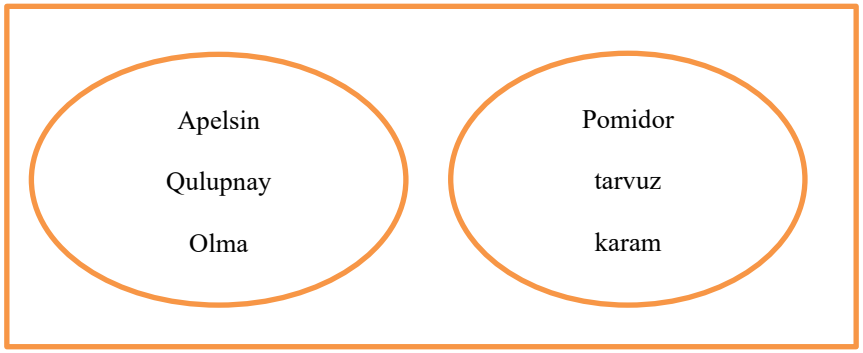
Shunda o‘quvchi muhim narsani o‘zi kashf qiladi:

Ayrim predmetlar bir panel o‘zida ikkita guruh

Ana shu qism Venn diagrammasining umumiy kesishishi bo‘ladi.

6. O‘qituvchi ilmiy tadqiqotni umumlashtirish

Endi o‘qituvchi: Bu yerda har ikkala guruhga ham tegishli bo‘lgan predmetlar .

7. Eng muhim muammoli savol

Endi darsni chuqurlashtirish uchun o‘qituvchiga savol beradi
— Agar biz ikkita emas, uchta belgini bir qo‘shimcha o‘zida taqqoslamoqchi bo‘lsak, nima qilishimiz mumkin?

Masalan:

Qizil , **dumaloq** , **meva** .

O‘quvchilar uchta aylana bilan diagramma jamoaga harakat qiladi.

Bu yerda o‘qituvchi yana tayyor javob bermaydi.

Bolalar:

- aylana chizadi;
- kesishishni aniqlaydi;
- predmetlarni joylashtiradi;
- nima uchun shu joy qo‘yganini tushuntiradi.

Bu esa yuqori fikrlashga olib keladi.

8. Guruh bilan muammoli topshiriq

Sinfni 3 guruhga bo‘lish mumkin.

1-guruh

Hayvonlar

Ikki belgi:

- uy hayvonlari;
- to'rt oyoqli hayvonlar.

Masalan:

mushuk, it, sigir, yuk, o't, baliq.

Savol:

Qaysi hayvonlar ikkala guruhga ham kiradi?

2-guruh

Sonlar

Ikki gurux:

- juft sonlar;
- 10 dan katta sonlar.

Sonlar:

4, 6, 8, 12, 14, 15, 18, 21.

O'quvchilar Venn diagrammasini to'ldiradi.

Kesishma:

12, 14, 18.

3-guruh

Geometrik shakllar

Ikki gurux:

1. To‘rtburchaklar;
2. Teng tomonli shakllar.

Shaklar:

1. kvadrat;
2. to‘g‘ri to‘rtburchak;
3. uchburchak;
4. romb;
5. trapetsiya.

Savol: Qaysi shakllar ikkala guruhga ham tegishli?

Bu topshiriq o‘quvchilarni belgilar asosida tasniflashga o‘rgatadi.